

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

Vse stare in novo pridobljene gg. naročnike, kateri dozda niso platili, uljudno prosimo, naj denarje k malu pošljejo. H krati vabimo, naj se oglasi še več naročnikov, katerim določimo vse številke od 1. t. m. Naročnina za 1/2 leta je 3 gold., za 1/4 leta 1 gold. 50 kr., za mesec 50 kr.

Posamezne številke se v Trstu prodajajo po 5 kr., zunaj Trsta po 6 kr.

Opravištvo »Edinosti.«

Po volitvah v okolici.

IV.

Zadnjič smo pisali o uzrokih, zakaj niso volitve tako izšle, kakor je bilo želeto. Denes pa hočemo govoriti o pripravi in delovanju v namen, da odstranimo sleparstvo Irredentarjev v okolici in pridobimo večji upliv v mestu.

Pred vsem je treba poudarjati, da je sramotno za okolico, da nema toliko svojih lastnih mož, da bi na šest poslanskih stolov v mestnem starešinstvu posadila 6 svojih ljudi, kakor se to godi od nekdanj samo v 2., 3. in 6. okraju. Spričevalo uboštva za okolico je, da mora sezati po kandidatih iz mesta, kateri čestokrat porabljajo okolico za svoje sebične namene. Mi prašamo: ali ne bi bilo bolj častno za okolico, da bi ona poslala šest svojih ljudi, bodi si tudi samih kmetov, nego pa da po okolici lové ljudje vsakovrstne baže mandatov za groše in za vino? Bogme, to je tako sramotno, da more vsak pošteni človek na to delati, da se odstrani ta pregrda prikazen. Naj ljudje, okoličani, v tem obziru poudarjajo domačinstvo, noben rodoljub jim ne zameri, kakor hitro bodo sklenoli, da hočejo voliti v mestni zbor v prvej vrsti domače, a narodne ljudi, in še le v drugej vrsti zaslužene slovanske narodnjake iz mesta. To bi bilo plemenito domačinstvo; a ne ono, ki je obrneno proti lastnej krvi in katero porabljajo za

svoje namene Irredentarji. Opravičeno je menenje, da morejo najbolje zastopati okolico ljudje, ki čutijo, trpé z okolico in so ob enem pripravljeni braniti narodnost okolice; — proti takemu domačinstvu v občinskih zadevah mi nemamo nič, in obžalujemo celo, da ni obveljalo uže davno, akopram ne pripoznavamo razločka mej Kraševci in okoličani.

Tudi je silno potrebno, da se okoličane bolj naveže na domovino s tem, da se jim snujejo majhna gospodarska društva, kakor v Škedenju, kder društvo dobro napreduje, in da se s temi društvi spojé tudi majhna bralna društva.

Misel, da se osnuje »Sokol« za Trst in okolico, tudi ni slaba, moralo bi le tako društvo gledati na to, da pridobi mnogo mlajših okoličanov in da ob nedeljah širi narodno vedenje po vsej okolici, to je: da napravi izlete in majhne poštene veselice v okolici. Prav tako bi moralo društvo »Edinost« napravljati bolj pogostoma občne zборе po okolici, ob enem pa naj pazi vodstvo tega društva, da pride v večjo dotiko s slovenskimi volilci v mestu.

Važno, posebno važno za Slovane v Trstu je tudi podporno društvo, ki uže zdaj vrlo napreduje in šteje denes nad 700 udov; a to društvo je še premalo razširjeno v okolici in bi bilo želeto, da bi č. g. duhovniki in učitelji rokodelece iz okolice natančno podučili o njega važnosti ter jim priporočali pristop k temu društvu, ki je in postaja vedno bolj tudi izobraževalno društvo in ima v mestu uže tako močne korenine.

Kar pa bi naše okoličane in tudi tržaške Slovane posebno obvarovalo pred kugo Irredentovstva, to bi bil dober domač denarni zavod v Trstu, da tako polagoma tudi na materialnem polju postanemo popolnoma sami svoji, kar bi imponiralo domačim ljudem, pa še bolj našim sovražnikom. Mi smo uže večkrat poudarjali, da do popolno dobre organizacije nam manjka le še takega zavoda in dolžnost inteligentnih tržaških rodoljubov je, da na to delajo.

Omenili smo uže zadnjič važnega faktorja v okolici, naj še denes dostavimo, da je čestita duhovščina v okolici še večji faktor, nego drugod po Slovenskem, ker v okolici je čisto malo druge narodne inteligencije in zatorej narod po pravici tirja od nje, da se bavi, veliko več bavi, nego se je bavila dosedaj, tudi s posvetnim podukom naroda, da opozarja ljudi na duševne in materialne potrebe in da skrbi za napredek mej okoličani v enem in drugem pogledu, posebno pa da mej njimi krepko vzdržuje narodno zavest.

Veliko kvara delajo v okolici takozvani »capodistrettuali« in njih podložni »capovile«; ti ljudje so narodno-politični agenti slovanzožrcv. Okoličani so se uže močno protivili tej naredbi in so pri mestnem starešinstvu prosili, naj se zopet uvedejo župani po starem, a Hermetov dež. zbor jim je odločno odbil to prošnjo.

Pod namestnikom Kellerspergom so prosili tudi okoličani, da bi se jim dalo primerno število poslancev, na kar je vlada sama predložila postavo, po kateri bi dobila okolica 14 poslancev; — a ta postava je ostala mrtva beseda v arhivu mestnega starešinstva, katero ni v 10. letih našlo niti časa, da bi jo bilo vzelo v pretres. Mi smo na tem mestu uže natančno razložili, kaka krivica se godi okolici s tem, da voli le 6 poslancev, mej tem ko jih voli celó najzadnji razred v mestu, ki je po številu, plačilu in tudi inteligenci dosti za okolico, 12; mi smo rekli, da tako v nebo upijoča krivica ne sme dalje obstati in smo izrazili menenje, da bi morala okolica voliti v novem, V. razredu skupno, kakor drugi razredi, najmanj 14 do 18 poslancev.

Okoličani ne smejo ostati »parija«, oni morajo imeti enake pravice z vsemi drugimi volilci v Trstu. Vemo sicer, da se ta stvar ne dade izvršiti tako hitro, a delati je treba na to leta in leta. Naj bi društvo »Edinost« sklicalo shod okoličanov, na katerem naj bi okoličani sklenoli novo prošnjo, da se odpravijo

Podlistek.

O »kresu«.

iz Planine, 2. julija 1882.

Staro slovenski običaj, kam si izginol? ni te več! Omika povsodi napreduje, kar je lepo in prav; a žal, krasne šege naših pradedov se opuščajo, zanemarjajo! Uzrok temu ni pomanjkanje, niti siromaštvo, nego le mlačnost naše mladine, koja je to nekoliko od svojih zdajnjih prednikov podedovala.

Bil je kresni večer, — a kder so se videle še pred malo let krasne, plapoljoče ognjene gromade in zraven čuli veseli glasi milih slovenskih pesni — tema in tihota ste tamkej vladale.

Kaj ni tu več čvrstih fantov, koji bi ta večer slavili? Ni celo več tistih možakov, koji so bili svoje mlade dni na to ponosni? Imamo še one stare »očake«, koji so si v čast prištevati, da so na vrhunec naše »Gromade« in drugih visokih gorá neštevilno voz lesovja navozili in velikanski kres napravili, zraven se radovali, a prestari so, moči so jim oslabele. Kaj nemamo vender še takih mož, koji imajo čilo živinče, mlade fante na domu? Zakaj bi jim ne velevali? Pojdite, spoštujte staro slovensko šego, napraviti krasni kres! Možje, posebno pa fante slovanske korenine! vsaj slavljenje te lepe navade ni sramota. Ne opuščajte je. Druzega spomina na naše pradeke tako več ne slavimo in nemamo. Naj bode nam vsaj ta jedini pomenljiv in svet!

V obližju je videti povsodi lepih kresov, a pri nas so bili majhni ogenjčki od najmlajših prižgani; razen pri »Graščini« in nad jamo »Podgradom« sta bila dva izvrstna kresa. — Tudi na gričku »sv. Duha« je bil kaj lep. Streljali so pri teh, da se je razlegalo po vsej naši krasnej dolini, a da so goreli, gre vsa zasluga le dotičnim gospodom.

Oporekate li: pomanjkuje nam časa, živina se tako uže dovolj trpinči? V drugih krajih jim tudi manjka časa, pa vender iz proste volje kresove napravljajo. Živina ima tudi le četiri noge, kakor pri nas. Ne dobivajo za to niti plače, niti pijače, s kjo se mora po misli nekaterih »brezdno — želodčarjev« vsako delo, vsaka stopinja takoj zaliti. Tem se ve da, bilo bi najbolj ustrezno, da bi »vesoljni potop« še jedenkrat ta grešni svet zalil. A zdaj bi moralo mesto vode biti vino, ali celo tista »vodka«, koja peče in žge da se plamen ne vidi; a žal, več pohištva pokončuje, nego največji požar.

Ne pišem teh vrstic iz namena, da bi vas žalil, vam kaj očital, vsaj dobro veste, da je to istina. Žalostna izkušnja pa tudi uči, da ljudstvo, koje zanemarija stare običaje, tudi zanemarija svojo narodnost, postane mlačno in vsled tega gre duševno i tudi telesno rakovo pot. Tega pa menda vender ne bode hoteli, da bi se vam smelo očitati. Gledati morate, da bode ves svet govoril: Glej, kako čvrst je tukaj preprosti rod! Kako svete so njemu pradedov šege! Kako krepki Slovenci bivajo tukaj!

Istina je, mej fanti jih je le premnogo, kojim je to vse jedno. A žalostna nam majka, to ni prav,

vsaj so pred vami bili tudi fantje, kojim smo s ponosom rekali: to so »naši fantje«, cvet naših prostih Slovencev! Ne primerjajte se tistim »fantalinom«, koji, ako je le prilika, posebno pa v nedeljah, v kakšnem kotu, — da celo na javnej cesti, denarje tolčejo, po njihovem »umetnem« izrazu: »škrovavajo«, »kosmečajo« in druge s takim lepim imenom obdarovane igre opravljajo; zraven pa tako proklinjajo, da se kar »zemlja trese«. Dovolj je, da imate uže svojega grdo slavnega malika: »čik« —, koji je pred in za vami »kažipot«, i vam dela taka lica, kakoršna imajo »angelci« trobentači. Ostudni prizor za čednega krepkega fanta z lepo obleko in čednim obličjem!

Zategadelj, kadar je prilika, slovenski možje in fantje, pokažite, da ste tu, — in bode svet vedel, da so še značajni in hvale vredni kakor nekdaj. Vsaj vas je, hvala Bogu, vender še mnogo, koji ste svojega moštva, svoje narodnosti zavedni. Ne delajte vsake stvari le za plačo in pijačo —, ampak tudi za slavo in čast sam sebi. Ob nedeljah pa se zherite in mesto ostudnih iger, berite časnike in knjige, koje lahko povsodi na izvoljo doboste; tako bodele vedeli, kaj je na svetu novega in koristnega. Potem pa sedite in pri »poštenej kapljici« mile naše pesni prepevajte sebi in nam v radost!

Da pa ni ta malomarnost jedino pri nas —, temuč tudi v mnogih, mnogih krajih, dragi čitatelji sami naj bolj vedó; torej strani ž njol Narod, — napreji!

—sl.—